

Requiem

Az ember – tulajdonképpen – mindent kibír, még a halált is. Elvégezte a leckét és megfelelő bizonyítvánnyal felszerelve "haza" megy, csodálatos vakációra, amelynek nincs szeptemberje, nem kell "felsőbb osztályba lépni", mert felsőbb osztály nincs. Még a purgatórium pótvizsgálja is megnyugtató, mert ott már biztosan áteresztik a meggondolatlan halandót.

A véglegesen megbuktatott egyének sorsa azonban szörnyű, mert osztályismétlés – nincs.

Ez így elmondva persze, elég könnyű dolog, hiszen a reménység végtelenségében még a nyolcvanéves aggastyán is úgy érzi, hogy csak most szállt csónakba, most iratkozott be ebbe a bizonytalan iskolába, és majd behozza az elmulasztottakat, van még idő... De előfordul, hogy váratlanul vizsgára írják ki a halogató egyént, s annyi ideje sincs, hogy mukkanhatna, máris ott áll a Tanári Kar előtt. Ez történt egy barátunkkal is, aki Fehérvárra indult el – autón –, s útközben kellett vizsgáznia. A szembejövő teherautó ugyanis bal első kerekére defektet kapott, s a kis kocsit összenyomta, mint a harmonikát. Barátunk azonnal meghalt. Remélhetjük azonban, hogy a nagy és utolsó vizsgán jól felelt, mert ügyvéd volt a földi életben, ámbár – egyesek szerint – ez a foglalkozás súlyosbító körülmény, s az ilyenek nehezebb kérdéseket kapnak. Barátunknak tehát már nem fájt semmi, de az özvegyét szinte megfojtotta a fájdalom, és a ravatal érthetlenségét, a hulló göröngyök hörögő takaródóját csak azért bírta ki, mert valami távoli reménység ködlött a fejfák országában, hogy mindez talán nem is igaz, és ha igaz, bizonyára javára vált annak, akit szeretett.

– És most mi lesz veled? – kérdezte bátyja, aki meghatottan nézte húga tántorgását az emlékek és a bútorok között. – Legjobb lenne, ha pár hétre lejönnél hozzánk vidékre. Idegen környezet..., meg a lakással is gondolni kell valamit. Az lenne a legjobb, ha engem felhelyeznének. A gyerekek már iskolába mennek, ámbár Emma nehezen jönne. Ekkora lakást nem tarthatsz meg.

– Istenem, hát kiadom.

– Idegenek, társbérlet... sohasem szabadulsz meg tőlük.

– Hát, ha ti nem tudtok jönni..., meg Emma sem akar. Még a temetésre sem jött fel...

– Mondtam, hogy mind a két gyerek beteg. Ne légy igazságtalan, úgy sírt, mintha az apja halt volna meg, tudod, hogy szeretted Gyulát.

Az özvegy válla megrándult, s kiapadt könnyei újra megindultak.

– Hát akkor mit csináljak? – szipogta és úgy érezte, a halottaknak sokkal könnyebb.

– Talán megpróbálnám felhelyeztetni magam. Emmának is meg kell értenie, ámbár ott lenn három szobánk van.

– Persze... de hát a hall is a tettek lenne, énhozzám nem jár senki.

– Nem szabad elzárkóznod. A hall és a fürdőszoba közös. Közösen takarítjátok... Egy család leszünk. Persze – tette hozzá –, ha sikerül az áthelyezés, ami végtelenül nehéz lesz. A bútorokat eladod?

– Nem, nem!

– Gondoltam, mert – ha lenne valami a dologból – a mi bútorainkkal kár lenne hurcolkodni. A te szobád lenne a leglakályosabb, Gyula holmijával...

Az özvegy gondolatai közé megint odahullott a fájdalom malomköve és csak bólintott.

– Próbáld meg Béla, mégis csak együtt lennénk.

*

Béla mérnök volt, s a földi élet logarlécét állandóan zsebében tartotta. Húgát szerette, de ezt a szeretetet is logarlécen mérte. Hazaérve barackot nyomott a két kisfiú fejére, akik meglepő egészségesek voltak, aztán betelerelte feleségét a belső szobába.

– Nos! – nézett rá az asszony.

– Simán elintéztem. Megyünk! Na, ki vagyok?...

– Angyal! – ugrott fel Emma, de a férfi megállította a hitvesi gyöngédség gyakorlásában.

– Két szoba, hall a mienk, ezeket a kacatokat pedig – intett a jól elnyűtt bútorok felé – eladhatod. Összes bútoruk bent marad... te persze nehezen jössz fel Pestre, de hát minden áldozatot meg kell hoznunk... – és nevetett.

*

A felköltözködés simán ment és olcsón. A gyerekek először megilletődve, csendesen jártak a ragyogó parketten, de aztán megszokták, s a csendet hol vidám, hol acsarkodó lármá váltotta fel.

– Élénkek – mondta Emma – hiányzik szegénykéknek az udvar..., az a jó vidéki levegő, de mondtam én Bélának... s ez a rettenetes lakbér, gáz!...

Úgy állapodtak meg, hogy a berendezett lakásért a lakbért, gázt és villanyt Béla fizeti. A lakbér azonban rendkívül alacsony volt. Az özvegy lassanként beszorult szobájába, de sokáig nem engedte magára ömleni a szeretetlenség hullámain. Ilyenkor előhívta a múltat, a magány alkonyi kedves árnyait..., ha ugyan Emma nem rádiózott. De Emma majdnem mindig rádiózott. Hallgatni ugyan nem hallgatta, mert közben jött, ment, takarított, főzött, sőt beszél-

getett is, de a rádió bömbölt vidám meséket, elefánt-vadászatokat, és vízállásjelentést.

– A villanyt úgyis mi fizetjük – mondta – és engem nem zavar.

– De engem nagyon zavar.

– Majd megszokod. Eleinte nekem is furcsa volt. És egyszer csak kialudt a hallban a villany.

– Kis körtét végy, a villany drága, de nem is kell az a nagy világítás.

Az özvegy nem vett semmiféle körtét. Ő nem járt este a hallban.

Aztán egyszer a gázt eloltva találta a krumpli lábas alatt, pedig csak pár percre ment a szobájába.

– Állj mellette, ha főzöl, nem tűröm a pazarlást. Mi fizetjük ...

És ekkor az özvegy kicsattant. Előjöttek a tönkretett bútorok, a piszkos fürdőszoba, az őrzöngő rádió és minden. Aznap este pedig Béla nyitott rá ajtót, csak úgy kopogtatás nélkül.

– Hallom, Emmával gorombáskodtál. Ez a hála? Figyelmeztetlek, hogy ha ez még egyszer előfordul: baj lesz... – és bevágta az ajtót.

Ettől kezdve már nem is beszéltek. Emma kellően fűtve tartotta az urát, hogy az már alig köszönt. Ha Béla enyhülni kezdett, szorgalmasan gondoskodott új fűtőanyagról.

Így jött el apjuk halálának évfordulója, amelyen minden évben öreg pap barátjuk tartotta a gyászmisét, de ebben az évben csak egy lap jött helyette, hogy ő ugyan megtartja a rekviemet a vidéki kis faluban, pontosan fél nyolckor, de Pestre nem jöhet fel, helyes volna tehát, ha az özvegy ugyanakkor misét hallgatna megszokott pesti templomában.

– Lesz apánkért mise? – kérdezte Béla, előtte való nap kissé szelídebben.

– Lesz.

– Hánykor?

– Fél nyolckor.

Béla fejébe vágta a kalapot, jelezve, hogy ennyi felvilágosítás neki elég, s az özvegy nem magyarázhatta meg, hogy igen, de nem itt...

– Szólnom kellett volna – állt fel benne a lelkiismeret –, de ha alig állt velem szóba...

Tehát nem szólt, de nagyon megbánta. Már a padban ült a korai misén, amikor nagyon illendően, tisztelen mellé telepedett az egész család.

– Jaj, miért nem mondtam meg, még azt gondolják, sajnáltam. Kijön majd a pap pirosban vagy zöldben..., ezek meg itt szépen, feketébe öltözve gyászmisét várnak... Istenem, Istenem!...

S ekkor búgni kezdett az orgona, a megbékélt szomorúság lágy simogatásával, megcsendült a csengő, és négy ministráns nyomában három pap állt meg az oltár előtt a gyászmise teljes pompájában.

Az özvegy elsírta magát a kegyelem csodás mentőövében, s az már eszébe se jutott, hogy kiért lehet éppen most ez a rekviem.

Bátyjára nézett és látta, hogy annak arcán is leperreg a könny. Az orgona hullámai már a földön jártak, s bennük hullámzottak régi emlékek, elporladt napok, s a szeretet múlhatatlan, meleg csillogása.

S az özvegy buzgón imádkozott apjáért, az ismeretlenért is, aki úgy látszik jól vizsgázott, de Gyuláért is, aki – úgy látszik – jól vizsgázott, és jó helyre juthatott, mert csak mint a család ügyésze intézkedhetett megfelelő helyen a hárompapos rekviem dolgában.

(1955)

*

Megjelent az Új Emberben, 1955. október 30-án. Később – 1973. november 1-jén – az Életünk is közölte. Tartalmazzák a Harangszó (1975), a Búcsú (1979), és az Örökség (2009) című kötetek.